

KOVÁCS TÁDÉ

SZERETNI ÉS MÁSOkat SZERETETRE TANÍTANI RIPORT HORVÁTH JÓZSEFFEL

Ezt az interjút igen könnyű volt elkészítenem. Megkértem Jóskát, hogy mondja magnószalagra vallomását, s nekem csak le kellett gépelnem azt, amit mondott. Csak a legvégén tettem föl neki néhány kérdést, hogy világos legyen, ami nem volt egészen az.

1950-ben születtem vallásos szülőktől, falun, ötödik gyerekként. Amikor hazahoztak a kórházból, a bátyám azzal fogadott: "Nekem már nem kell papnak mennem: itt az öcskös, öbelőle lesz majd pap." Szüleim vallásossága meghatározta egész életemet. Mindig közösen imádkoztunk, főleg édesanyámmal. Esti imánkat ezzel a kis fohással fejeztük be: "Édes Jézuskám, én nagyon szeretlek Téged, segíts meg, hogy kispap lehessenek." Nagyon mélyen rögződött tudatomban ez, és meghatározta mindennapjaimat is. Egészen kicsi koromban elkezdtem már ministrálni. Nagyon élveztem az oltár körüli tevékenykedést. Ezt a plébános is észrevette, és amikor esedékessé vált a továbbtanulás, felvetette, hogy mi lenne, ha bencés gimnázium felé tendálnék. Határozott elképzelésem nem volt arról, hogy mi is lesz belőlem, hiszen korábban csikós, később színész akartam lenni.

Elmentem a győri Bencés Gimnáziumba, mint plébánosától, illetve az egyházmegyétől támogatott diák. Sokat olvastam pszichológiai, később jogi tárgyú könyveket. Vonzott a jogi pálya. Esti imáimhoz azonban továbbra is szorosán hozzátartozott az a fohász, amit édesanyám belém nevelt. Érettségikor - bár nem volt bennem dübörgő az elhatározás, hogy pap leszek, de - támogatóimnak tartoztam annyival, hogy legalább megpróbáljam. A győri Hittudományi Főiskolára jelentkeztem. Ott le kellett írni, hogy ki, miért szeretne pap lenni. Erre azt írtam: Szeretném, ha a teológián bebizonyítanák nekem, hogy van Isten. Nem nagyon bíztam benne, hogy ez sikerülni fog nekik. Talán ők sem, mert azonmód a budapesti Központi Szemináriumba irányítottak. Közben megkaptam a katonai behívót. Huszonhárom hónapot töltöttem a katonaság kötelékében Baján. Katonatársam volt Várszegi Asztrik és Kis Domonkos bencés. Sokat dolgoztunk építkezéseken. Többször csak úgy úsztam meg az előléptetést, hogy továbbhelyeztek. Leszerelésem után becsülettel bevonultam a szemináriumba, most már nem Pestre, hanem Győrbe. Komolyan elhatároztam: olyan pap leszek, aki maximálisan jól csinálja a dolgait. Nagyon tetszett nekem a liturgia.

Volt még valami, ami erősen meghatározta napjaimat. Gimnazista koromban volt öt srác, akikkel nagyon jóban voltunk, jókat dumáltunk, persze együtt is kocsmáztunk. Énekelgettünk, kirándulgattunk, jól éreztük magunkat egymás társaságában. A szemináriumban nagyon hiányzott nekem ez a baráti társaság, de abban bíztam, hogy a kispapok között majd lesznek, akik pótolják őket. Ilyenféle próbálkozásaim voltak: vasárnap délutánonként legyen önképzőköri foglalkozás, adjunk elő egymásnak novellát, verset, hiszen papként emberek előtt kell majd beszélnünk. Csináljunk faliújságot, s mindegyikünk írjon rá cikkeket. Lépéseket tettem az irányba, hogyan lehetne baráti közösséggé alakítani ezt a 12 főből álló kurzust, melynek egy negyedéves kispap volt a duktora. Egy alkalommal sétára mentem a duktorral és elmondtam neki, mennyire hiányzik nekem az otthoni csapat, s milyen jó lenne, ha baráti társasággá válnánk. A többiek látták, hogy én az általuk nagyon utált vezetővel mentem sétára, és ettől kezdve besúgóként szerepeltem a szemükben. Nem nagyon állt velem szóba senki.

Ekkor új szakasz kezdődött az életemben: az emberek helyett a természetfelettihez, Istenhez fordultam. Ez úgy kezdődött, hogy két és fél hónapnyi szeminárium után elhatároztam: otthagynom az iskolát. Ha a papságra készülünk és társaim így viszonyulnak a dolgokhoz, akkor nekem itt nem sok keresni valóm van. Hogy mégis maradtam, az annak köszönhető, hogy egy másik, még otthonról ismert negyedéves kispapnak is tudomására jutottak vívódásaim. Ő arra kért, mielőtt elmennék, töltsék egy órát a kápolnában, utána segít összecsomagolni. Maradtam, de ettől fogva meg sem próbálkoztam barátkozni. Ellenben esti ima után, amikor már mindenki távozott a kápolnából, 1/4 10-től 1/2 11-ig ottmaradtam. Rózsafüzért imádkoztam, százötven Üdvözlégyet, amint anyámtól tanultam. A csendes, sötét kápolnában csak az örökmécses világított. Szédületes élményként élnek bennem ezek az imádkozások ma is, valahányszor eszembe jutnak. A barátok helyett ezek az esti kápolna-élmények tartottak benn a szemináriumban két éven át. Akkor megszületett bennem az elhatározás: nem csinálom tovább.

A nyári szünetben felutaztam Pestre, hogy körülnézzek, hogyan lehetne protekcióval bejutni a Jogi Egyetemre. Otthon a püspök levele várt: tanulmányi eredményeim alapján Budapestre irányított a Hittudományi Akadémiára. Egy évet elleszek ott, gondoltam, s utána csak sikerül átnyergelnem a jogra. Harmadéven, Budapesten ismerkedtem meg azokkal az emberekkel, akik ma is a barátaim. Náci, Bohn Pisti, Csiky Lajcsi egy közösségbe jártak, ahova engem is meghívtak. Itt nem mindjárt éreztem jól magam. Magabiztosságuk túl erős kontrasztot jelentett az én bizonytalanságaim számára, később azonban magam is megtaláltam körükben azt a szálát, amely biztos vezérfonal az életemben. Még mindig nem volt világos, hogy pap leszek-e vagy más, de egyre komolyabban éreztem, hogy most már tiszta vizet kell öntenem a pohárba, döntenem kell. Ekkor kerültem el Barcza Barna lelkipraktikárára, amelyen fiatal házaspárok vettek részt. Csak ketten voltunk rajta - úgymond - "párpártók": Csiky Lajcsi és én. Ezen a lelkipraktikán döbbsentem rá, hogy nekem mégis pappá kell lennem. A szeretetre akarom felhasználni az életemet, s nekem az Úr azt szánja, hogy ezt cölebsz emberként végezzem, így tanítsak másokat is a szeretetre. Ettől fogva világos volt a pálya, amelyen mennem kell. Többé nem a külsőségek vonzottak, hanem a lényeg: szeretetre tanítani, szeretetben élni. Ezt pedig legjobban papként tudnám csinálni. Beálltam azok sorába, akik úgy gondolták, hogy akkor teljesítik a Jézusban hívők feladatát, ha kisközösség-építéssel szolgálják a magyar egyház jövőjét. Ez kb. 1974-re esik.

1975-ben pappá szenteltek. Galla Gabival ekkor már közösséget vezettünk Budapesten. A VI. évet is a Központi Szemináriumban tölthettem.

Lelkipásztori tevékenységemet 1976 őszén kezdtem el Sopronban, telve lendülettel, lelkesedéssel, és azzal a meggyőződéssel, hogy fiatalokat, fiatal házaspárokat kell megnyerni Jézus ügyének, mert akkor tudjuk továbbvinni azt, ami ránk van bízva. Élveztem, hogy az emberek szívesen hallgatnak, mert furcsa-érdekes dolgokat mondok. Az is tetszett, hogy újszerű lelkipásztori megoldások vonalába állhattam bele társaimmal. Egy soproni élményem kívánczik ide példaként arra, hogy milyen kifürkészhetetlenek az Úr útjai. Éppen azon törtem a fejemet, hogyan lehetne mihamarabb közösséget alakítani egyetemistákból, midőn egy esti templomzárásakor észrevettem egy egyetemistát, amint épp a miserend kiírását böngészte az előcsarnokban. Megkérdeztem tőle, mi járatban van. Misére jöttem - volt a válasz. Annak éppen most lett vége, de nézzük meg, hova is lehetne még eljutni. Megnéztük és rákérdeztem: És te, különben, miért jársz templomba? Ezzel elindult egy beszélgetés - alig értünk oda a 1/2 9-es misére - és elindult Miklovicz Laci Bokor-béli útja. Nagyon sok segítséget kaptam azoktól az emberektől, akiket Sopronban ismertem meg. Nem úgy az államtól és akkori főnökömtől. 1977-ben az én útlevelemet is bevonták. Ezt akkor jó jelnek vettem: csak sikerült valamit tennem Krisztusért, ha a világ haragszik érte! A soproni évek arra voltak jók, hogy a teológián megtanult elméleti anyagot megpróbáljam alkalmazni a gyakorlati életre. Este tízkor távoztak a fiatalok, utána még éjszakába nyúlóan tanulmányoztam a teológiai irodalmat. Szerencsére akkor már olvasható volt a KIO (Bulányi György: Keressétek az Isten Országát!). Új és új ötleteket adott Jézus-értésemhez, Jézus tanításának radikális megfogalmazásához. Csemege volt. A Merre menjek? és egyéb írások nagy segítséget jelentettek az ifjúsággal, az emberekkel való foglalkozásban, az igehirdetésben.

A soproni két év után egy faluba kerültem. Itt nem volt lehetőség arra, hogy fiatalokat találjak, de megalakíthattam a Rózsafüzér Társulatot. Ez százegynéhány embert jelentett, akik vasárnap délután összejöttek a templomban, s ott én a Merre menjek? téziseit mondtam el nekik. A korosztály nem volt épp fiatal, de elsősorban nőkből állt, akik végül is oroslánrészt vállaltak a gyereknevelésben. Sokáig itt sem maradhattam.

Tatabánya-Bánhidára kerültem. Főnököm azzal az ukázzal kapott meg, hogy lehetőleg ne engedjen fiatalokkal foglalkozni és próbáljon meg leszakítani a Bokorról. Végig tele voltam lendülettel, lelkesedéssel, kifejezetten élveztem a fiataloknak tartott lelkipraktikákat. Stílusomat a meghökkentés, a beillesztés jellemezte. A bánhidai időszak mégis valamiképpen a kihűlésemet, a belefáradásomat jelentette. Nem a befelé fordulás, hanem az amerikanizmus: a tevékenység eretneksége kezdett jellemezni, kemény beszéd, éles megfogalmazás, mögötte viszont elmaradt az életvitel. Mivel kezdetben csak káplántársam foglalkozhatott fiatalokkal, én a képviselőtestület férfi tagjaiból szerveztem Biblia-olvasó kört. Gondolkodásunkat természetesen itt is a Merre menjek? és a KIO alakította. Hittanos gyerekek szüleiből is sikerült összehoznom egy Biblia-olvasó csapatot. Idő múltával már fiatalokkal is foglalkozhattam. Főképp lányok vettek körül. Ez okozta később a "vesztemet".

Négy év után Tatára kerültem. Meglehetősen rideg főnökömmel nem volt könnyű kijönni. Nem is nagyon sikerült. Önellátó módon, teljesen egyedül éltem. Ezt még nehezebben viseltem. Ekkor ismerkedtem meg azzal, aki ma már a feleségem. Az összejövetel utáni négyesemközti beszélgetésekkel indult az egész, a beszélgetések mélyültek, kapcsolattá fejlődtek... Jó fél éves vajúdas után megnősültem.

Pályamódosításom után kerestem a helyemet az életben. A tatai Szociális Otthon mentálhigiénés csoportvezetőjeként álltam munkába. Itt dolgoztam 4 éven keresztül. Közben elvégeztem a szociális szervező szakot a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolán. A családalapítás meglehetősen igénybe vette az időmet, energiámat, fokozatosan megszakadtak közösségi kapcsolataim. Maximálisan megváltozott az életem. Rendbe kellett tenni a lakást, amit vettünk, aztán a tanulmányaim vették el az időmet. Kezdtém beleveszni a hétköznapi élet sűrűjébe. Feleségem hozott egy leányt az első házasságából, és két közös fiunk született. Apja lettem a nyolcadikos Szandrának, s nem volt könnyű egymással megtalálnunk a hangot. Mindketten hibásak vagyunk abban, hogy nem is nagyon sikerült. Máté jelenleg harmadikos, él-hal az autókért. Egyébként nem túl szorgalmas, de hozza a formáját. Dani ősszel lesz iskolás, vagány, megtanult olvasni, leírja az ábécét. Míg kisebbek voltak, minden este Bibliát olvastunk velük. Ma már úgy történik a nap zárása, hogy megköszönjük Jézusnak a megköszönendőket, bocsánatot kérünk, és kérjük a segítségét az elkövetkező időre. Nejem az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatnál laboráns. Tűz és víz vagyunk. Sok mindenben eltér a véleményünk. Azt képzeltem, hogy egy csomó dologban változtatok majd rajta. Ez nem jött be. Úgy látszik, erőszakos vagyok, de nem annyira. Jól vagyunk. Ő nem viszi túlzásba a vallásosságot, de foglalkoztatják az ezoterikus dolgok. Ezekkel viszont én nem tudok mit kezdeni, így aztán ki vagyok kiáltva hitetlennek. Vannak vitáink, de jól megvagyunk. Szóval a közösségeimmel megszakadt a kapcsolatom. Ebben én is ludas voltam.

Kezdtém megtalálni a helyemet a világban. Tatán megalakítottam a Nagycsaládos Egyesületet. Kompenzálás. Azután elmentem dolgozni az önkormányzathoz Tatabányára. Itt sokat beszélhettem. Kompenzálás. Szociálpolitikával foglalkoztam, a szociális intézmények referenseként működtem. Költségvetéssel, szakmával, személyi kérdésekkel kellett foglalkoznom. Kicsit meglegyintett a hatalom szele, a pénz, a karrier. 1987 őszén még visszaküldtem Tatabányán a katonakönyvem, de 1990-ben, függetlenként, már indultam a képviselő-választáson, MSZP-s támogatással. Amikor visszagondolok az okokra, azt hiszem: a vérem, az hogy a falu első parasztjának voltam ill. vagyok a fia - bár a szüleim már meghaltak -, jelenleg is keményen meghatározza az életviteletem. Gazdasági vénát is örököltem, mely arra ösztönöz, hogy próbáljak kettőről háromra jutni. Ezzel azt is be kell vallanom, hogy a szegénység eszméje meglehetősen háttérbe szorult a mindennapjaimban. Az éhezők megetetésére bizony már nem juttatok tíz, hanem legfeljebb öt, de inkább csak egy-két százalékot a jövedelmemből. A liturgiához való kezdeti vonzódásom annyira megcsappant, hogy jelenleg aligha tudnék részt venni egy püspöki misén. Vasárnaponként, főleg a gyermekeim miatt, hogy kapjanak valami értéket, eljárok a templomba.

Miért tartok itt? Mint említettem, megszakadt a kapcsolatom az általam vezetett közösségekkel. Természetesen (?) kikerültem a Papok kettőből és a Fialak ötbe jártam, ami valamiféle tartást jelentett számomra. Tatán történt a pályamódosításom és Tatán találtam magamnak civil munkahelyet. Tatán Vincze Jóska népében, érdekes módon, nem sikerült gyökeret verni. Sokat törtem a fejemet azon, hogy miért, de nemigen jutottam eredményre. Így hát magányos, külön bejáratú életet élek. A Bokorhoz tartozónak vallom magam, de nem döngetem a mellemet, mert többet kellene tennem. Nem adtam fel könnyen azt, hogy kapcsolatot találjak a tataiakkal. Amikor Tádé idekerült, úgy éreztem, itt a pillanat, hogy befolyhassak a közösségi életbe. Ezért összeverbuváltam egy olyan, közösségvezetőkből álló csapatot, amelyben három tatabányai és négy tatai vett részt. Az első időben - legalábbis számomra - jónak ígérkezett ez a kezdeményezés, de végül is nem jött be, némelyek túl sok egyéb elfoglaltsága miatt.

Jelenleg a Hajléktalangerőforrás Központot vezetem Tatabányán. Ezt azért választottam, mert úgy érzem, segíteni tudok az embereken. Maradt bennem valami a győri szeminárium kápolnájának csendjeiből, ami jó, a szeretet, a jézusi, az Istennek tetsző irányába mozdít. Az önkormányzatnál kezdett elegendő lenni a lobbyzásból, az ügyeskedésből. Élveztem ugyan, de más részről meg fárasztott. Amikor kiírtak egy pályázatot a Hajléktalangerőforrás Központ vezetői állására, kimentem a két telephelyre, amelyeket egyébként ismertem, hiszen bizonyos mértékig a fennhatóságom alá tartoztak. Miután végigjártam az intézményt, végigfutott a hátamon a hideg. Akárhová, de ide biztosan nem

jövök. Micsoda emberek! Megszoktam, hogy nyakkendőben járok dolgozni, úriemberként. Hazaérve - ritka alkalom! - leültem, hogy elcsöndesedjem, és igen elszégyelltem magam. Hú, de messzire jutottam attól, amire fölvettem az életemet: "Szeretni és másokat szeretni tanítani!" Másnap megírtam a programot, benyújtottam a pályázatomat és elnyertem az állást. Úgy érzem, itt tehetek valamit az elesett emberekért. Reggelente viszem nekik, amit a péktől sikerült ingyen és bérmentve elkérni számukra: kenyeret, péksüteményt. Próbálok nekik lakást szerezni, gondolatokat átadni, amelyek talán segíthetik őket; mellettük állni, hogy érezzék, szeretem őket. Ennek szeretném megnyerni a munkatársaimat is. Szeretnék kialakítani egy jó csapatot, amely szolgálatnak tekinti, hogy a társadalom perifériájára jutott embereket segíti. A Nagycsaládosok Egyesületének tatai elnökeként 1995 február közepén meghívást kaptam egy megbeszélésre, amelyet a polgármesteri hivatalban rendeztek karitatív és önszervezésű csoportok képviselői részére. Az volt a téma, hogy mit lehetne tenni Tata szegényeiért. Részt vett rajta a Máltai Szeretetszolgálat, a Vöröskereszt, a Mozgáskorlátozottak egyesülete, a Szőlőtő iszákosmentő klub (Tádéék), stb. Felszólalt egy hölgy is: Losonczy Erzsébet, aki remek ötletekkel állt elő: szociális diszkont, konyha, tüzelő juttatás, spirál felrakás, stb. Nagyon élveztem ezt az együttléteket. Én is elsütöttem azokat, amiknek a megvalósítását fontosnak tartanám Tatán. Valami megérintett itt, azon túl, hogy, örömmre, meghívtak a humán bizottságba, mert szívesen hozzászóllok a szociális témákhoz. Valamelyest értek is hozzá. Hamarosan összeültünk a szociális foglalkoztató igazgatónőjével és Losonczy Erzsikével. Megtárgyaltuk, hogyan tudnánk munkalehetőséget teremteni a tatai szegényeknek, hajléktalanoknak. Azt hiszem, itt kellene megtalálnom a helyemet. Úgy gondolom, hogy amitől annak idején belelkedtem: az adás, a szolgálat, a nem bántás, a mindenkit szeretés eszménye, ezen a területen fogható eredményeket is hozhatna.

Ami ma hiányzik nekem a papságból, az a prédikáció. Nagyon szerettem prédikálni. A vasárnapi prédikáció már hétfőn olyan feladatot jelentett számomra, ami összeszedettség, belső tartást kölcsönzött nekem. Már hétfőn elkezdtem imádkozni, gondolkozni afölött, hogy mivel is állok ki majd vasárnap az emberek elé. Ez hiányzik ma: egyrészt a tartás, másrészt a szereplés. Lehet, hogy sok esetben az egyéniségemben rejlő szereplési vágy irányított, de az biztos, hogy egyáltalán nem szereplési vágyból csinálom azt, hogy most itt Tádéval beszélgetek.